

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Катерина Пилипенко
Роман Ліпський

О Б Л І К У ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВАХ

НАВЧАЛЬНИЙ ПОСІБНИИК

Видавництво
«Центр учбової літератури»
Київ — 2021

*Затверджено до друку Вченою радою
Полтавської державної аграрної академії як навчальний посібник
для здобувачів вищої освіти освітньо-професійної програми
«Облік і оподаткування» спеціальності 071 «Облік і оподаткування»
(протокол № 19 від 19 квітня 2021 р.)*

Рецензенти:

Валерій ПЛАКСІЄНКО, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри бухгалтерського обліку та економічного контролю Полтавська державна аграрна академія;

Тетяна МАРЕНИЧ, доктор економічних наук, професор, завідувача кафедрою обліку та аудиту Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка;

Інна НАЗАРЕНКО, доктор економічних наук, професор, професор кафедри обліку і оподаткування Сумський національний аграрний університет.

Автори:

Катерина ПИЛИПЕНКО, доктор економічних наук, професор кафедри бухгалтерського обліку та економічного контролю;

Роман ЛІПСЬКИЙ, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри бухгалтерського обліку та економічного контролю.

Пилипенко К., Ліпський Р.

П 32 Облік у фермерських господарства: навч. посіб. [для студ. вищих навч. закл.].
Київ: «Центр учбової літератури», 2021. 368 с.

ISBN 978-611-01-2281-8

У навчальному посібнику «Облік у фермерських господарствах» розкрито основні вимоги та принципи створення, організації діяльності, ведення обліку та формування звітності у фермерських господарствах. Посібник розраховано на увагу здобувачів вищої освіти, викладачів та практиків аграрної сфери..

УДК 631.162:631.115

ISBN 978-611-01-2281-8

© Пилипенко К., Ліпський Р., 2021.
© Видавництво «Центр учбової літератури», 2021.

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	5
ТЕМА 1. ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ОСНОВИ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ОБЛІКУ ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ	8
1. Сутність фермерських господарств, порядок їх створення та організації діяльності	8
2. Функції і принципи розвитку фермерських господарств	22
3. Законодавча база розвитку фермерства та підтримки його діяльності	29
ТЕМА 2. ОСОБЛИВОСТІ ПОБУДОВИ ТА ФОРМИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ У ФЕРМЕРСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ	39
1. Значення обліку для фермерських господарств.....	39
2. Становлення та розвиток простої системи обліку.....	54
3. Міжнародний досвід у застосуванні простої системи обліку	58
ТЕМА 3. ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ЗА ПРОСТОЮ СХЕМОЮ	62
1. Організація обліку за простою системою.....	62
2. Первинна обробка документів.....	65
3. Відображення господарських операцій в облікових регістрах синтетичного обліку	69
4. Ведення записів у регістрах аналітичного обліку	82
ТЕМА 4. ОРГАНІЗАЦІЯ ПОТОЧНОГО ОБЛІКУ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	86
1. Загальні основи організації обліку та облікова політика фермерського господарства.....	86
2. Відкриття у банку поточного рахунку.....	94
3. Вступний баланс фермерського господарства.....	98
4. Облік основних засобів	102
5. Облік нематеріальних активів	118
6. Облік запасів	120
7. Облік амортизаційних відрахувань.....	121
8. Облік розрахунків з контрагентами	125

ТЕМА 5. ОБЛІК РЕЗУЛЬТАТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ ФЕРМЕРА	127
1. Облік витрат діяльності фермерського господарства	127
2. Облік доходів діяльності ФГ	136
3. Визначення та облік фінансового результату (прибутку).....	142
4. Зарубіжний досвід обліку доходів та витрат	147
5. Порядок та умови ведення книги оліку доходів і витрат.....	152
ТЕМА 6. ОБЛІК ПОДАТКІВ	160
1. Завдання і організація обліку податків, класифікація податків ...	160
2. Єдиний податок	165
3. Оподаткування прибутку фермерських господарств	181
4. Оподаткування доходів громадян	190
5. Облік податку на додану вартість	197
6. Земельний податок	219
7. Транспортний податок	227
ТЕМА 7. ЗЕМЕЛЬНІ ВІДНОСИНИ ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ ТА ОБЛІК ЗЕМЛІ.....	234
1. Земельні та майнові відносини у фермерських господарства	234
2. Успадкування фермерського господарства.....	242
3. Облік землі	244
ТЕМА 8. ФОРМУВАННЯ ЗВІТНОСТІ ФЕРМЕРСЬКИМ ГОСПОДАРСТВОМ, ТЕРМІНИ ПОДАННЯ ТА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ	249
1. Що впливає на набір звітності фермерського господарства.....	249
2. Узагальнення даних обліку в фінансовій звітності	249
3. Податкова звітність фермерського господарства-юрособи	253
4. Фінансова звітність фермерського господарства – юрособи.....	257
5. Статистична звітність фермерського господарства 2020.....	265
6. Відповідальність фермерського господарства по звітності.....	266
7. Яку звітність подають єдиники четвертої групи	267
Контрольні запитання та завдання для самоперевірки	279
ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ ДЛЯ ВИКОНАННЯ	281
ОСНОВНІ ТЕРМІНИ І ПОНЯТТЯ.....	316
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	321
ДОДАТКИ	325

ПЕРЕДМОВА

Розвиток аграрного сектору зумовив появу різних організаційно-правових форм підприємництва у сільському господарстві. Ключовими, усталеними формами є фермерське господарство та товариство. Головною перевагою фермерських господарств є можливість ефективно поєднувати підприємницьку ініціативу селян, їх господарські можливості з інтересами держави, соціальною сферою і стилем життя селян.

Фермерські господарства для більшості аграрних регіонів країни є одним з основних видів діяльності та важливим елементом системи малого сільгоспвиробництва. Головною відмінністю фермерських господарств від інших форм господарювання є те, що за умови обмежених капітальних ресурсів вони намагаються досягти: задоволення власних потреб, максимального прибутку, на довгострокову перспективу, що є передумовою безперервної діяльності.

Фермерство може бути створене та діяти як у формі юридичної особи, так і у формі фізичних осіб-підприємців, як демонструє досвід. Кожна з форм фермерства має свої особливості, переваги та недоліки.

Основними недоліками фермерського господарства у формі фізичних осіб-підприємців є труднощі у залученні капіталу та недостатньо сильний фінансовий базис, високий рівень господарського ризику, проблеми податкової оптимізації, складність збереження та передачі прав власності (у випадку смерті, втрати працездатності, відходу від справ власника (засновника)), занижена вартість капіталу (через відсутність оцінки активів за справедливою вартістю), неможливість відчуження.

Основними недоліками фермерського господарства у формі «фермерське господарство – юридична особа» є особиста участь у виробничому процесі, обмеженість членства родинними зв'язками із головою (засновником) господарства, складність збереження та передачі прав власності (у випадку смерті, втрати працездатності, відходу від справ), занижена вартість капіталу, неможливість відчуження.

Фермерство у формі товариства з обмеженою відповідальністю вважається найбільш перспективною організаційно-правовою формою, перевагами якої є фінансова стабільність; можливість залучення інвестицій, у тому числі іноземних; є надійним партнером для контрагентів, у тому числі завдяки мінімальному фінансовому ризику учасників; досить проста структура управління; можливість залучення найманої праці, фінансового та

податкового планування; легкість передачі права власності; перспективи використання спрощеної системи обліку, оподаткування та звітності.

Незалежно від форми організації фермерських господарств для всіх їх типів актуальною проблемою є необхідність адаптації бухгалтерського обліку до системи міжнародних стандартів, які стають невіддільною складовою національного бухгалтерського обліку. Незважаючи на спрощеність ведення обліку, він має бути одночасно зрозумілим та інформативним. Тому для фермерських господарств актуальною є розробка системи обліку, орієнтованої на оптимізацію облікової інформації та її максимальне пристосування до потреб управління; розумне збільшення обсягу інформації, що характеризує господарську діяльність фермерських господарств, дає змогу виокремити інформаційні потоки, які уможливають: оцінку можливостей збуту продукції сільського господарства за визначених умов і вимог, матеріально-технічного забезпечення виробництва даної продукції, його інноваційну привабливість. Тому питання щодо удосконалення обліку та інформаційного забезпечення господарської діяльності фермерських господарств є досі актуальними та потребують поглибленого дослідження.

У зв'язку з важливістю означеної дисципліни у формуванні професійних знань виникає потреба у створенні посібника, який рекомендується для вивчення студентами особливостей організації та ведення обліку у фермерських господарствах, позааудиторної роботи, самостійного вивчення дисципліни та дистанційного навчання студентів. Також може використовуватися спеціалістами-практиками у сфері обліково-аналітичної роботи, слухачами інститутів післядипломної освіти та факультетів підвищення кваліфікації.

Метою вивчення курсу є засвоєння теоретичних знань, принципів сучасної організації бухгалтерського обліку у фермерських господарствах із врахуванням їх розмірів, організаційно-правової форми, галузевих особливостей; особливості застосування звичайного та спрощеного плану рахунків у фермерських господарствах; ознайомлення з організацією синтетичного й аналітичного обліку; вибору форми бухгалтерського обліку, формування вмінь практичного відображення операцій з активами, зобов'язаннями, капіталом, формуванням фінансових результатів.

Для реалізації мети зміст посібника передбачає викладення теоретичного матеріалу за розділами, у яких висвітлено загальні засади організації і функціонування фермерського господарства, викладено

сутність форм обліку, детально розглянуто специфіку бухгалтерського обліку земельних та трудових ресурсів фермерського господарства, висвітлено особливості організації бухгалтерського обліку біологічних активів, представлено особливості оподаткування фермерських господарств на прикладі спрощеної системи, висвітлено порядок, строки та особливості проведення інвентаризації у фермерських господарствах, а також специфіку формування та подання фінансової, статистичної та податкової звітності.

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

Катерина Пилипенко
Роман Ліпський

О Б Л І К У ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВАХ

НАВЧАЛЬНИЙ ПОСІБНИИК

Друкується в авторській редакції

Підписано до друку 07.06.2021 р. Формат 60x84 1/16.
Друк лазерний. Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman.
Ум. друк. арк. 23. Тираж 300 прим.

ТОВ «Центр учбової літератури»
вул. Лаврська, 20, м. Київ

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до державного реєстру
видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції
ДК № 2458 від 30.03.2006 р.